

ЗАКОН
О УГОВОРИМА О ПРЕВОЗУ У ДРУМСКОМ САОБРАЋАЈУ
(“Сл. лист СРЈ”, бр. 26/95 и “Сл. лист СЦГ”, бр. 1/2003 - Уставна повеља)

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се уговорни и други облигациони односи у области превоза путника и ствари у друмском саобраћају.

Члан 2

Односи уређени овим законом могу се уговором, односно општим условима превоза и друкчије уредити, ако одредбама овог закона није друкчије одређено.

Члан 3

Општим условима превоза или уговором између превозиоца и путника, односно пошилаоца не може се превозилац, потпуно или делимично ослободити одговорности предвиђене овим законом, не може се терет доказивања пребацити са превозиоца, нити се могу предвидети ограничења одговорности за превозиоца повољнија од ограничења предвиђених овим законом.

Превозилац је дужан да заинтересованом лицу, на његов захтев, стави на увид опште услове превоза.

Члан 4

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) превозилац је лице које, на основу уговора, превози путнике и ствари;
- 2) корисник превоза је лице, које на основу уговора с превозиоцем, стиче одређена права или преузима одређене обавезе;
- 3) путник је лице које, на основу уговора, има право на превоз;
- 4) наручилац превоза је лице које, у своје име, а за рачун другог лица, закључује с превозиоцем уговор о превозу путника;
- 5) пошилалац је лице које, на основу уговора, предаје ствар на превоз;
- 6) прималац је лице овлашћено да у месту опредељења прими ствар предату на превоз;
- 7) ималац права је лице које, на основу уговора, има захтев према превозиоцу;

8) пртљаг су ствари које путник има право да понесе са собом на основу уговора о превозу пртљага или општих услова о превозу пртљага или општих услова о превозу путника;

9) ручни пртљаг су ствари које се могу унети у возило и сместити на одређено место и које путник сам чува;

10) место поласка односно отпреме је место у коме започне уговорени превоз;

11) место утовара је место на коме се предаје ствар превозиоцу ради превоза;

12) место опредељења је место завршетка уговореног превоза;

13) место истовара је место у коме прималац прима ствар;

14) возило је свако друмско возило које се користи за извршење уговора о превозу, при чему приколица представља саставни део возила.

II ПРЕВОЗ ПУТНИКА

1. Уговор о превозу путника

Члан 5

Уговором о превозу путника превозилац се обавезује да путника превезе до одређеног места, а путник да превозиоцу плати цену возне карте (у даљем тексту: превознина).

Члан 6

Уговор о превозу путника закључује се између превозиоца и путника или између превозиоца и наручиоца превоза.

Уговором закљученим између превозиоца и наручиоца превоза превозилац се обавезује да, под условима утврђеним уговором и општим условима пословања превозиоца, превезе путника кога одреди наручилац превоза до одређеног места.

Члан 7

Превозилац је дужан да путника превезе према објављеном реду војње, под условима у погледу удобности и хигијене који се, према врсти превоза, возила и дужини путовања, сматрају уобичајеним.

Превозилац је дужан да путнику обезбеди означено место у одређеном возилу, или превоз одређеним возилом, ако је то посебно уговорено.

Члан 8

Уговор о превозу путника може се закључити с лицем које је оболело или за које постоји сумња да је оболело од неке заразне болести само ако су испуњени услови предвиђени посебним прописима.

Ако се за време превоза код путника појаве знаци неке од заразних болести предвиђених посебним прописима, превозилац је дужан да поступи по тим прописима и да тог путника превезе до првог места у коме постоји могућност да му се пружи потребна здравствена помоћ.

Члан 9

Превозилац није дужан да прими на превоз лице за које се може оправдано претпоставити да ће онемогућити превозиоца у извршењу његових обавеза према другим путницима (лица под дејством алкохола, насилници и сл.).

Превозилац може, без обавезе враћања превознине, искључити из превоза путника који својим понашањем узнемирава друге путнике, или који се не придржава прописа о јавном реду у возилу за време путовања.

Члан 10

Уговор између превозиоца и путника, односно наручиоца превоза може се закључити за одређено време или за једно или више путовања.

Члан 11

Превозилац је дужан да путнику изда возну карту, појединачну или групну.

Возна карта је доказ да је закључен уговор о превозу путника, али се постојање уговора о превозу може доказивати и на други начин.

Возна карта, по правилу, гласи на доносиоца, а може гласити и на име.

Ако возна карта гласи на име, не може се пренети на друго лице без сагласности превозиоца.

Члан 12

Ако је уговор о превозу закључен с наручиоцем превоза, превозилац, по правилу, не издаје возну карту.

Члан 13

Путник има право да одустане од уговора о превозу путника пре него што отпочне његово извршење.

Превозилац је дужан да врати путнику превознину, ако путник одустане од путовања најдоцније два часа пре почетка путовања.

Ако путник одустане од путовања под условима из става 2. овог члана, превозилац може задржати највише 10% од износа превознине.

Одредбе ст. 2. и 3. овог члана не могу се мењати уговором о превозу путника на штету путника.

Члан 14

Наручилац превоза одговара превозиоцу за обавезе које произилазе из уговора о превозу путника.

Члан 15

Ако превоз не отпочне у време које је одређено редом вожње или уговором, путник, односно наручилац превоза може одустати од уговора о превозу путника и захтевати да му се врати превознина у пуном износу.

Члан 16

Ако је у току превоза дошло до прекида путовања из разлога за који путник није одговоран, путник има право да:

- 1) захтева да га превозилац, заједно с пртљагом, својим или другим погодним средством превезе до места одређења;
- 2) захтева да га превозилац, заједно с пртљагом, у примереном року врати у полазно место и да му врати превознину;
- 3) одустане од даљег путовања и да од превозиоца захтева повраћај превознине за неискоришћени део пута у пуном износу.

2. Одговорност превозиоца

Члан 17

Превозилац одговара за штету насталу због смрти, телесне повреде или оштећења здравља путника проузрокованих удесом или незгодом у току превоза, односно док се путник налазио у возилу или док је улазио у возило или излазио из возила, као и за штету насталу због закашњења или прекида путовања.

Превозилац одговара за штету коју путнику проузрокује лице које је по његовом налогу радило на извршењу превоза.

Члан 18

Превозилац одговара за штету насталу због смрти, телесне повреде или оштећења здравља путника, осим ако докаже да је штета проузрокована радњом путника, или другим узроком који се није могао предвидети, избећи или отклонити.

Члан 19

Превозилац одговара за штету насталу због закашњења или прекида путовања, осим ако докаже да до закашњења, односно прекида није дошло његовом кривицом.

Члан 20

За штету насталу због смрти путника превозилац одговара по путнику до 61.000 немачких марака у динарској противвредности по важећем курсу на дан исплате.

За штету насталу због телесне повреде или оштећења здравља путника, превозилац одговара по путнику до 182.600 немачких марака у динарској противвредности по важећем курсу на дан исплате.

За штету насталу због закашњења, односно прекида путовања превозилац одговара до износа двоструке превознине.

Члан 21

Захтев за накнаду штете настале због смрти, телесне повреде или оштећења здравља путника подноси се превозиоцу у року од шест месеци од дана сазнања за штету.

Захтев за накнаду штете настале због закашњења, односно прекида путовања подноси се превозиоцу у року од 15 дана од дана кад је путовање завршено, односно од дана кад је требало да буде завршено.

Члан 22

Одредбе поглавља II сходно се примењују и на превоз путника у градском и приградском саобраћају, ако прописима којима се уређује обављање градског и приградског саобраћаја није друкчије одређено.

III ПРЕВОЗ ПРТЉАГА

1. Уговор о превозу пртљага

Члан 23

Превозилац је дужан да прими на превоз и превезе пртљаг путника.

Пртљаг се превози уз накнаду, ако уговором о превозу путника није друкчије одређено.

Ручни пртљаг превози се без посебне накнаде.

Члан 24

Превозилац је дужан да изда путнику пртљажну карту, која садржи број и врсту колета.

Члан 25

Путник је дужан да превозиоцу накнади штету насталу услед својства или стања пртљага, осим ако је својство, односно стање пртљага било или морало бити познато превозиоцу.

Члан 26

Превозилац је дужан да путнику изда пртљаг у месту и у време завршетка путовања.

Превозилац је ваљано извршио предају пртљага ако га је издао подносиоцу пртљажне карте.

Ако лице које захтева да му се преда пртљаг не поднесе пртљажну карту, превозилац је дужан да том лицу преда пртљаг само ако оно докаже да има право на пртљаг или ако превозиоцу пружи одговарајуће обезбеђење.

Члан 27

Ако путник по приспећу возила у место опредељења из било којих разлога не преузме пртљаг, превозилац је дужан да чува пртљаг на сигурном месту, на трошак и ризик путника, или да га повери на чување трећем лицу.

Превозилац одговара за избор чувара коме је предао пртљаг на чување.

2. Одговорност превозиоца

Члан 28

Превозилац одговара за штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења пртљага од момента пријема на превоз до момента издавања, као и због закашњења у испоруци.

Превозилац одговара за штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења пртљага, ако је потпуни или делимични губитак или оштећење настало под условима под којима је дошло до смрти, телесне повреде или оштећења здравља путника, осим ако докаже да је штета проузрокована радњом путника или другим узроком који се није могао предвидети, избећи или отклонити.

Превозилац одговара за штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења ручног пртљага ако путник докаже да је до штете дошло кривицом превозиоца.

Члан 29

Захтев за накнаду штете због потпуног или делимичног губитка или оштећења пртљага подноси се превозиоцу у року од 30 дана од дана сазнања за штету.

Члан 30

Пртљаг који није достављен у року од седам дана од дана када је путник захтевао да му се преда - сматра се изгубљеним.

Ако се изгубљени пртљаг пронађе у року од годину дана од дана кад је путник захтевао да му се преда, превозилац ће предузети све потребне радње да о томе извести путника. У року од 30 дана од дана добијања тог обавештења путник може захтевати да му се пртљаг достави, у месту поласка или у месту опредељења, уз повраћај примљене накнаде за штету у вези с губитком, али уз задржавање права да захтева накнаду због закашњења испоруке.

Члан 31

За штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења пртљага превозилац одговара по јединици пртљага до 365 немачких марака у динарској противвредности по важећем курсу на дан исплате, или по путнику до 1.460 немачких марака у динарској противвредности по важећем курсу на дан исплате.

За штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења ручног пртљага превозилац одговара по путнику до 730 немачких марака у динарској противвредности по важећем курсу на дан исплате.

Путник може захтевати да се у пртљажној карти назначи и већи износ од износа из ст. 1. и 2. овог члана.

Ако се превозилац сагласи са захтевом путника из става 3. овог члана, одговара за штету до износа назначеног у пртљажној карти.

У случају из ст. 3. и 4. овог члана превозилац може наплатити од путника сразмерно повећану превознину.

Члан 32

Превозилац не одговара за штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења пртљага ако путник не поднесе превозиоцу приговор одмах по завршетку путовања, односно по преузимању пртљага.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, ако је штета на пртљагу настала због саобраћајног удеса или других узрока услед којих путник није могао да поднесе приговор у року из става 1. овог члана, приговор се подноси чим је то могуће, а најдоцније у року од 30 дана од дана када је путовање завршено или кад је требало да буде завршено.

IV ПРЕВОЗ СТВАРИ

1. Уговор о превозу ствари

Члан 33

Уговором о превозу ствари превозилац се обавезује да ствари превезе у место одређења и да је преда примаоцу или другом лицу које прималац одреди, а пошиљалац да превозиоцу исплати уговорену превознину.

Уговор о превозу ствари сматра се закљученим кад превозилац прими ствари на превоз.

Члан 34

Превозилац не може примити на превоз ствар чији је превоз забрањен законом.

Ствар за коју је прописано да се може превозити само под одређеним условима може се примити на превоз ако су ти услови испуњени.

Члан 35

Превозилац је дужан да ствар превезе возилом које је одређено уговором о превозу.

Ако возило није одређено уговором о превозу, превозилац је дужан да ствар превезе возилом које обезбеђује уредно и благовремено извршење превоза.

Члан 36

Количина ствари које се предају на превоз одређује се бројем комада, масом или запремином.

Ако се количина ствари не може тачно одредити на начин из става 1. овог члана, одређује се мером уобичајеном у месту отпреме.

Члан 37

Уместо ствари чији је превоз уговорен, на превоз се могу предати друге ствари:

- 1) ако се тиме не мењају услови превоза на штету превозиоца;
- 2) ако због тога неће доћи до знатнијег задржавања возила у месту утовара или истовара;
- 3) ако тиме неће бити угрожена безбедност возила и саобраћаја;
- 4) ако пошиљалац пружи превозиоцу, на његов захтев, обезбеђење за потраживање које би могло настати због замене ствари.

Члан 38

Пошиљалац је дужан да превозиоцу да упутство за чување ствари и руковање њоме, ако је реч о ствари чији превоз није уобичајен или ако то превозилац захтева.

Члан 39

Пошиљалац је одговоран за штету проузроковану лицима, возилу и другим стварима дејством својстава ствари која је предата на превоз, ако превозиоцу та својства нису била позната нити су му морала бити позната.

Члан 40

Превозилац је дужан да возило постави на место које је уговором о превозу одређено за утовар ствари.

Ако место утовара ствари није уговорено, пошиљалац је дужан да га благовремено одреди и да о томе обавести превозиоца.

Члан 41

Превозилац је дужан да возило постави на место утовара ако се то може учинити без опасности за возило и ако се на том месту ствар може утоварити без оштећења возила.

Ако место утовара које је одредио пошиљалац не испуњава услове из става 1. овог члана, превозилац је дужан да возило постави на најближе место које испуњава услове за утовар.

Члан 42

Превозилац је дужан да возило постави на место утовара уговореног дана и часа.

Ако је уговором о превозу одређен само дан постављања возила на место утовара, превозилац је дужан да возило постави тог дана, али најдоцније у року који омогућава утовар пре истека радног времена пошиљаоца.

Превозилац је дужан да пошиљаоца, или лице које он одреди, обавести о постављању возила на место утовара.

Члан 43

Пошиљалац утовара ствар у возило, а истовара је прималац, ако уговором о превозу ствари није друкчије одређено.

Члан 44

При утовару ствари у возило пошљалац се мора придржавати упутстава превозиоца која се односе на распоред ствари у возилу и на остале околности које би могле утицати на сигурност лица, возила и ствари у возилу.

Члан 45

Утовар ствари у возило мора се започети и извршити у предметном року, ако уговором о превозу ствари није другачије одређено.

Рок за утовар ствари у возило продужава се за време за које се утовар није могао извршити због разлога за које нису одговорни ни пошљалац ни превозилац.

Члан 46

Ако ствар није утоварена у возило у уговореном року због разлога за који је одговоран пошљалац, превозилац мора задржати возило на месту утовара још највише за време које одговара половини уговореног времена за утовар (додатно време утовара).

За додатно време утовара превозилац има право на посебну накнаду, а ако та накнада није уговорена, висина накнаде одређује се по тарифи превозиоца.

Члан 47

Ако ствар није утоварена у возило ни по истеку додатног времена утовара, превозилац може одустати од уговора о превозу ствари и захтевати накнаду штете.

Члан 48

У време утовара у возило рачуна се и време потребно за:

- 1) попуњавање товарног листа и предају превозиоцу исправа које се односе на ствар;
- 2) покривање, везивање и друго обезбеђивање ствари у возилу, ако је пошљалац дужан да то изврши;
- 3) обављање радњи без којих се превоз не може започети.

Члан 49

Кад превозилац касни са отпочињањем превоза толико да пошљалац нема интереса за уговорени превоз, пошљалац може одустати од уговора о превозу ствари и захтевати накнаду штете.

2. Товарни лист

Члан 50

Товарни лист се издаје ако то захтевају превозилац или пошиљалац.

Товарни лист се издаје приликом пријема ствари на превоз.

Издавањем товарног листа превозилац потврђује да је закључен уговор о превозу и да је ствар примљена на превоз.

Члан 51

Товарни лист се издаје у три оригинална примерка.

Први примерак товарног листа предаје се пошиљаоцу, други прати ствар у превозу и предаје се примаоцу, а трећи остаје код превозиоца.

Ако ствари које се примају на превоз морају бити утоварене у различита возила, или ако је реч о различитим врстама ствари, или ако су ствари подељене у групе, пошиљалац или превозилац могу захтевати да се за свако возило или за сваку врсту ствари или за сваку групу ствари изда посебан товарни лист.

Одредбе уговора о превозу супротне одредбама ст. 1. до 3. овог члана немају правно дејство.

Члан 52

Товарни лист садржи:

- 1) место и датум његовог састављања и издавања;
- 2) име и презиме, односно назив пошиљаоца и његову адресу;
- 3) име и презиме, односно назив превозиоца;
- 4) регистарски број возила;
- 5) место и датум утовара ствари;
- 6) име и презиме, односно назив примаоца и његову адресу, као и место истовара;
- 7) уобичајени опис ствари и начин паковања, а за опасне ствари - прописани опис ствари;
- 8) број колета и њихове ознаке;
- 9) бруто масу ствари или количину изражену на други начин;

10) трошкове у вези с превозом ствари (накнада за превоз, додатни трошкови, царинске дажбине и други издаци учињени од закључења уговора о превозу до предаје ствари примаоцу), као и ко их плаћа;

11) упутства потребна за царинске и друге радње;

12) списак исправа које се прилажу уз товарни лист.

Поред података из става 1. овог члана, товарни лист може да садржи и друге податке, као што су:

1) подаци о забрани претовара ствари;

2) подаци о трошковима које пошиљалац преузима на себе;

3) подаци о износу поузећа;

4) подаци о износу вредности ствари или износу посебне вредности ствари;

5) подаци о упутствима пошиљаоца превозиоцу у погледу осигурања ствари;

6) подаци о уговореном року превоза;

7) ближи подаци о начину утврђивања количине ствари (вагање, мерење, бројање и др.).

Члан 53

Све примерке товарног листа потписују превозилац и пошиљалац. Потписи могу бити замењени печатом пошиљаоца и превозиоца.

Лице које је пошиљалац овластио да утовари ствари може, у његово име, потписати товарни лист, уз назначење да га је потписало у име пошиљаоца.

Члан 54

Ако је извршен препис товарног листа на сваком препису то мора бити видно означено, а преписи морају имати упозорење да се на основу њих не може располагати са ствари.

Члан 55

Податке из члана 52. став 1. тач. 1. до 4. овог закона у товарни лист уноси превозилац, а из тач. 5. до 12. - пошиљалац.

Податке из члана 52. став 2. овог закона у товарни лист уноси уговорна страна која захтева да ти подаци буду садржани у товарном листу.

Ако на захтев пошиљаоца превозилац у товарни лист уноси податке које, према одредбама ст. 1. и 2. овог члана, треба да унесе пошиљалац, сматра се да их је унео у име и за рачун пошиљаоца.

Члан 56

Пошиљалац је одговоран за штету насталу због нетачних и непотпуних података које је сам унео у товарни лист или које је, на његов захтев, унео превозилац.

Члан 57

Пре преузимања ствари на превоз превозилац је дужан да провери:

- 1) тачност података који су унесени у товарни лист, а који се односе на број колета и њихову ознаку;
- 2) спољни изглед ствари и амбалаже.

Превозилац може унети у товарни лист образложене примедбе о подацима из става 1. овог члана, односно разлоге због којих није могао да провери те податке.

Примедбе превозиоца из става 2. овог члана сматрају се тачним ако се пошиљалац изричито сагласио с тим примедбама и о томе унео своју изјаву у товарни лист.

Члан 58

Пошиљалац може захтевати од превозиоца, ако то не ствара веће трошкове или несразмерни губитак у времену, да на његов трошак провери:

- 1) бруто масу ствари предате на превоз или њену количину означену на други начин;
- 2) садржај колета ради утврђивања уобичајеног назива ствари у превозу и њиховог стања.

Налаз о провери из става 1. овог члана уноси се у товарни лист.

Члан 59

Ако товарни лист не садржи примедбе превозиоца стављене у смислу одредбе члана 57. став 2. овог закона, претпоставља се, док превозилац супротно не докаже, да су ствар и амбалажа били у добром стању, као и да број и ознака колета одговарају подацима из товарног листа.

Члан 60

Пошиљалац је дужан да пружи превозиоцу све податке и да уз товарни лист приложи и стави на располагање превозиоцу све исправе које су потребне за спровођење царинских и других радњи.

Превозилац није дужан да испитује исправност и тачност података и исправа из става 1. овог члана.

Пошиљалац је одговоран за штету која би могла настати због недостатака или нетачности података, односно неисправности исправа из става 1. овог члана.

Члан 61

Превозилац одговара за штету насталу губитком или неправилним коришћењем исправа из члана 60. став 1. овог закона, осим ако докаже да није крив.

Накнада штете у случају из става 1. овог члана не може бити већа од износа који би превозилац био дужан да накнади да је ствар предата на превоз изгубљена.

3. Преносиви товарни лист

Члан 62

Пошиљалац и превозилац могу споразумно одредити да превозилац изда товарни лист по наредби или на доносиоца (преносиви товарни лист).

На примерку товарног листа који се предаје пошиљаоцу мора бити изричито назначено да је то преносиви товарни лист, а на осталим примерцима оригинала товарног листа - да је издат преносиви товарни лист.

Услови уговора о превозу и општи услови превозиоца обавезују имаоца преносивог товарног листа који није пошиљалац само ако су садржани у преносивом товарном листу или се на њих у товарном листу изричито позива.

Члан 63

Преносиви товарни лист садржи потписе превозиоца и пошиљаоца или лица која они овласте.

Члан 64

Пошиљалац и превозилац могу захтевати да се за њихове потребе сачини препис преносивог товарног листа.

Ако је извршен препис преносивог товарног листа, на сваком препису то мора бити видљиво означено и ти преписи морају имати упозорење да се на основу њих не може располагати са ствари.

Члан 65

Преносиви товарни лист по наредби преноси се индосаментом, а преносиви товарни лист на доносиоца - предајом.

На облик и правно дејство индосамента сходно се примењују прописи о меници, осим одредаба које се односе на регрес.

Ако у преносивом товарном листу по наредби није назначен прималац ствари, такав товарни лист преноси се наредбом пошилаоца.

4. Извршење превоза

Члан 66

Превозилац је дужан да ствар превезе путем који је уговорен.

Ако пут превоза није уговорен, превозилац је дужан да ствар превезе путем који је најповољнији за превоз такве ствари.

Члан 67

Превозилац је дужан да ствар превезе у уговореном року (рок превоза).

Ако рок превоза није уговорен, превозилац је дужан да ствар превезе за време које је уобичајено за превоз такве ствари, с обзиром на врсту и дужину пута, као и врсту возила.

Члан 68

Рок превоза почиње да тече од истека рока за утовар ствари, односно додатног рока за утовар.

Сматра се да је рок превоза истекао од момента обавештења примаоца да је ствар приспела у место опредељења и да је припремљена за продају, или од момента кад је превозилац покушао да преда ствар примаоцу.

Члан 69

Ако превоз ствари није могуће извршити у уговореном року и под уговореним условима, превозилац је дужан да захтева упутства од лица овлашћеног за располагање са ствари у току превоза. Ако ималац преносивог товарног листа превозиоцу није познат, превозилац је дужан да потребна упутства захтева од пошилаоца.

Ако превозилац не добије упутства из става 1. овог члана у примерном року, дужан је да предузме одговарајуће мере ради заштите интереса лица које је овлашћено за располагање са ствари.

Превозилац је дужан да поступи по одредбама ст. 1. и 2. овог члана и кад околности битно отежавају извршење превоза под уговореним условима.

Члан 70

Превозилац је дужан да предузме мере потребне за очување ствари предате на превоз.

Ако превозилац не затражи од пошиљаоца упутства о мерама потребним за очување ствари, сматра се да му је било познато које се мере морају предузети ради очувања ствари.

Ако у товарном листу није садржано обавештење о врсти опасности од ствари предате на превоз, на корисника превоза пада терет доказивања да је превозилац знао или морао знати за врсту опасности од ствари.

5. Право располагања у току превоза

Члан 71

Ако није издат преносиви товарни лист, пошиљалац располаже са ствари у току превоза и може да захтева:

- 1) да се обустави превоз ствари;
- 2) да се предаја ствари примаоцу одложи;
- 3) да се ствар преда у неком другом месту опредељења;
- 4) да се ствар преда њему или неком другом примаоцу који није одређен уговором о превозу или у товарном листу;
- 5) да се ствар врати у место отпреме.

Захтеви из става 1. овог члана морају бити поднесени у писменој форми.

Члан 72

Превозилац је одговоран за штету насталу због неизвршења захтева из члана 71. овог закона.

Накнада штете у случају из става 1. овог члана не може бити већа од накнаде штете за коју би превозилац одговарао да је ствар предата на превоз изгубљена.

Члан 73

Право пошиљаоца да располаже са ствари у току превоза престаје предајом товарног листа другом лицу.

Члан 74

Прималац ствари може располагати са ствари у току превоза под условима и на начин из члана 71. овог закона ако пошиљалац стави у товарни лист напомену да прималац има право да располаже са ствари.

Прималац може располагати са ствари која је у превозу и ако му пошиљалац преда свој примерак товарног листа или ако ствар стигне у место опредељења.

Члан 75

Ако је издат преносиви товарни лист, са ствари предатом на превоз може располагати само овлашћени прималац преносивог товарног листа, и то под условом да су испуњене обавезе које произилазе из преносивог товарног листа.

У случају из става 1. овог члана, имаца преносивог товарног листа може од превозиоца захтевати:

- 1) да обустави превоз;
- 2) да му се ствар преда у неком другом месту опредељења;
- 3) да се ствар врати у место отпреме.

Ако имаца преносивог товарног листа захтева да му се ствар преда у неком другом месту опредељења, он мора превозиоцу, приликом пријема ствари, вратити преносиви товарни лист.

Ако се са ствари располаже на начин који није предвиђен у ставу 2. овог члана, захтев се мора унети у преносиви товарни лист и потврдити потписом имаоца преносивог товарног листа.

Захтев из става 4. овог члана који није унет у преносиви товарни лист или није потврђен потписом имаоца преносивог товарног листа, не производи правно дејство.

Члан 76

Превозиоца може одбити захтев за извршење измене уговора о превозу:

- 1) ако измена уговора није више могућа у време кад је захтев приспео лицу које мора да га изврши;
- 2) ако би услед измене уговора настала штета другом кориснику превоза;

- 3) ако се превозиоцу не накнади штета и сви трошкови настали због измене уговора;
- 4) ако је измена уговора противна царинским или другим прописима.

6. Предаја ствари

Члан 77

Превозилац је дужан да ствар преда у месту, опредељења или у месту које за пријем ствари одреди лице овлашћено да располаже са ствари.

Члан 78

Превозилац је дужан да ствар преда примаоцу или имаоцу преносивог товарног листа, а ако товарни лист или преносиви товарни лист није издат - лицу које је уговором о превозу или на други начин одређено за пријем ствари.

Члан 79

Прималац може по приспећу ствари у место опредељења захтевати од превозиоца да му преда други примерак товарног листа ако је испунио своје обавезе из уговора о превозу.

Превозилац је дужан да удовољи захтеву примаоца из става 1. овог члана, ако у захтеву пошиљаоца који је издат на основу члана 71. овог закона није друкчије одређено.

Прималац је дужан да потврди превозиоцу пријем ствари из товарног листа.

Прималац који је одбио пријем ствари може накнадно захтевати предају ствари, и то све док превозилац не добије друкчији налог.

Члан 80

Превозилац је дужан да без одлагања обавести примаоца о приспећу ствари у место опредељења.

Обавештење из става 1. овог члана доставља се на адресу коју је означио пошиљалац, и то у току радног времена примаоца, а ако је прималац физичко лице - у уобичајено време.

Члан 81

Прималац је дужан да ствар истовари, ако уговором није друкчије одређено.

Приликом истовара прималац се мора придржавати упутстава превозиоца која се односе на безбедност и заштиту од штете лица, возила и ствари утоварених у возило.

Члан 82

Место истовара одређује прималац, ако уговором није друкчије одређено.

На истовар ствари сходно се примењују одредбе чл. 42. и 45. овог закона.

Ако истовар ствари није извршен по одредбама става 2. овог члана, превозилац може истоварити ствар на трошак и ризик примаоца и поступити по одредбама члана 86. овог закона.

Члан 83

Ималац преносивог товарног листа дужан је да приликом преузимања ствари врати превозиоцу преносиви товарни лист.

Члан 84

Ако прималац прими ствар без приговора, сматра се да му је ствар уредно предата у стању које је означено у товарном листу или у преносивом товарном листу, а ако те исправе не постоје - у стању у каквом је примљена на превоз.

За оштећења која нису била видљива у часу предаје прималац је дужан да, у писменој форми и одмах по откривању оштећења, стави приговор, а најдоцније у року од седам дана од дана предаје. У противном, престаје право на накнаду штете.

Члан 85

Ако прималац одбије пријем ствари или се не може пронаћи, превозилац је дужан да, без одлагања, затражи упутство од пошиљаоца.

Члан 86

Ако превозилац не добије упутство из члана 85. овог закона или ако не постоји могућност предаје ствари, превозилац може у име и на трошак лица које је овлашћено да располаже са ствари:

- 1) истоварити ствар и предати је на чување јавном складишту или другом лицу или је може сам чувати;
- 2) одмах изложити продаји ствар која је подложна квару или ако трошкови чувања не би били у сразмери са вредношћу ствари.

Превозилац је дужан да о предаји ствари на чување обавести без одлагања лице које је овлашћено да располаже са ствари.

Ако ствар преда на чување јавном складишту или другом лицу превозилац је одговоран за њихов избор.

Превоз је завршен кад превозилац поступи по одредбама става 1. овог члана.

Члан 87

Превозилац може изложити ствар продаји и ако лице које је овлашћено да располаже са ствари не преузме ствар у року од 30 дана од дана њене предаје на чување или не да упутство по коме превозилац треба да поступи.

Члан 88

Износ остварен продајом ствари, према одредбама чл. 86. и 87. овог закона, превозилац је дужан да по одбитку својих потраживања која су настала у вези с превозом и трошковима чувања и продаје ствари положи код суда у корист лица које је овлашћено да располаже са ствари.

О извршеној продаји и полагању преосталог износа код суда превозилац је дужан да обавести пошиљаоца или лице које је овлашћено да располаже са ствари.

7. Одговорност превозиоца

Члан 89

Превозилац је одговоран за штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења ствари коју је преузео на превоз и то од момента преузимања ствари на превоз до момента њене предаје примаоцу, као и за штету насталу због закашњења у превозу и предаји ствари примаоцу, осим ако докаже да је штета настала због радњи или пропуста корисника превоза, својства ствари или других узрока који се нису могли предвидети, избећи или отклонити.

Члан 90

Превозилац се ослобађа одговорности ако је потпун или делимичан губитак или оштећење ствари настало због:

- 1) употребе отворених и непокривених возила, ако је употреба таквих возила изричито уговорена и назначена у товарном листу;
- 2) недостатка или лошег стања амбалаже за ствар која је по својој природи подложна растуру или оштећењу, или ако није упакована или није уредно упакована;
- 3) руковања, утовара, слагања и истовара ствари од стране пошиљаоца, односно примаоца или лица која су радила на тим пословима по налогу пошиљаоца, односно примаоца;
- 4) својства ствари због кога је ствар нарочито подложна потпуном или делимичном губитку или оштећењу (ломљење, рђање, труљење, дејство мраза и топлоте, сушење, цурење, расипање и сл.);

5) недостатака или непотпуности ознаке на колетима.

Превозилац није одговоран за штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења ствари предате на превоз ако докаже да је преузео мере које је према околностима био дужан да предузме, као и да је поступио по посебним упутствима - ако су му дата.

Ако је потпун или делимичан губитак или оштећење ствари могло настати у вези с једном или више посебних околности наведених у ставу 1. овог члана, претпоставља се да је штета настала због тих околности, док ималац права супротно не докаже.

Члан 91

Превозилац одговара за штету коју проузрокују лица која су по његовом налогу радила на извршењу превоза.

Одредба става 1. овог члана односи се и на друге превозиоце које превозилац користи за превоз ствари, као и на лица која су по налогу и других превозилаца радила на извршењу превоза.

Члан 92

Превозилац се не може ослободити од одговорности за штету позивањем на одредбе члана 90. овог закона:

- 1) ако при превозу отвореним или непокривеним возилом дође до губитка целе пошиљке или до неуобичајено великог губитка ствари;
- 2) ако је превоз ствари извршен возилом које је снабдевено потребном опремом за заштуту ствари од топлоте, хладноће, разлике у температури или влажности ваздуха, а не докаже да је предузео мере које је, према околностима, био дужан да предузме у погледу избора, одржавања и употребе такве опреме, као и да је поступио по посебним упутствима - ако су му дата.

Члан 93

Ствар се сматра изгубљеном у превозу ако је превозилац није предао примаоцу у року од 30 дана од дана истека уговореног рока, а ако уговорени рок није предвиђен - у року од 60 дана од дана кад је превозилац преузео ствар.

Ималац права може, до тренутка пријема накнаде штете за изгубљену ствар, поставити писмени захтев да буде обавештен ако се ствар пронађе у року од једне године од исплате накнаде штете. О том захтеву ће му се издати писмена потврда.

У року од 30 дана од дана пријема обавештења о проналажењу ствари, ималац права може захтевати да му се ствар преда, уз повраћај накнаде штете коју је примио.

Члан 94

Превозилац не одговара за штету насталу због превоза опасне ствари ако при преузимању те ствари на превоз није знао нити је могао знати да је у питању опасна ствар.

Члан 95

Накнада штете за потпун или делимичан губитак и оштећење ствари предате на превоз одређује се према уговореној цени, а ако није уговорена - према тржишној цени коју је ствар имала у време и у месту отпреме.

Накнада штете из става 1. овог члана не може бити већа од:

- 1) износа који би превозилац морао да плати у случају потпуног губитка ствари - ако је цела ствар оштећена;
- 2) износа који би превозилац морао да плати у случају губитка оштећеног дела ствари - ако је оштећен само један део ствари.

Члан 96

За штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења ствари превозилац одговара по килограму бруто масе изгубљене или оштећене ствари до 18 немачких марака у динарској противвредности по важећем курсу на дан исплате.

Поред износа из става 1. овог члана, превозилац је дужан да пошиљаоцу накнади плаћену превознину и друге трошкове настале у превозу ствари, и то у потпуности ако је реч о губитку ствари, а у сразмерном износу - ако је реч о оштећењу ствари.

У случају закашњења у превозу и предаји ствари, превозилац је дужан да плати 1/10 превознине за сваки дан закашњења, а највише до 1/3 укупне превознине.

Ако овлашћено лице докаже да му је закашњењем проузрокована штета, превозилац је дужан да је надокнади, у износу који не може бити већи од износа трошкова превоза.

Члан 97

Захтев за накнаду штете у случају потпуног или делимичног губитка или оштећења ствари подноси се у року од 60 дана од дана сазнања за штету.

Захтев за накнаду штете у случају закашњења у превозу и предаји ствари примаоцу подноси се у року од 30 дана од дана предаје ствари примаоцу.

Члан 98

У уговору о превозу може се назначити и већи износ накнаде штете од износа из члана 96. став 1. овог закона, и у ком случају превозилац одговара за штету насталу због потпуног или делимичног губитка или оштећења ствари до означеног износа.

Ако је вредност ствари означена на начин из става 1. овог члана, превозилац има право на повећање превознине.

8. Превознина

Члан 99

Висина превознине одређује се уговором о превозу ствари или другим објављеним обавезним актом.

Члан 100

Превознина се плаћа само за ствар која је превезена и у месту опредељења стављена на располагање примаоцу или другом овлашћеном лицу.

Ако је ствар превезена само једним делом пута, превозилац има право на сразмерну превознину за пређени пут, а ако је за то одговоран корисник превоза - на превознину у пуном износу.

Члан 101

Ако прималац не испуни своје обавезе у вези са превозом, превозилац није дужан да преда ствар ако му прималац, на његов захтев и без одлагања, не пружи одговарајуће обезбеђење.

У случају из става 1. овог члана превозилац може ствар предати на чување јавном складишту или другом лицу, или је може сам чувати.

Превозилац је дужан да, без одлагања, обавести примаоца и пошиљаоца о предаји ствари на чување.

Ако превозилац преда ствар на чување јавном складишту или другом лицу, одговара за њихов избор.

Превозилац може продати ствар ако обавезе из става 1. овог члана не буду испуњене у року од 15 дана од дана обавештења о предаји на чување или одмах - ако је ствар подложна квару или ако трошкови чувања нису сразмерни са вредношћу ствари.

На продају ствари примењују се одредбе члана 88. овог закона.

V ПРЕВОЗ У КОМЕ УЧЕСТВУЈЕ ВИШЕ ПРЕВОЗИЛАЦА

Члан 102

Ако у превозу у коме учествује више возилаца, за потпун или делимичан губитак или оштећење ствари и пртљага, као и за закашњење у превозу, солидарно одговарају возилац, који је закључио уговор о превозу, возилац на чијем је делу пута дошло до губитка или оштећења, односно закашњења у превозу и последњи возилац (узастопни возилац).

Ако се не може утврдити на чијем је делу пута дошло до потпуног или делимичног губитка или оштећења ствари, односно закашњења у превозу, за насталу штету одговарају солидарно сви возиоци.

Ако је возилац делимично извршење превоза поверио другом лицу (потвозилац), за све обавезе из уговора о превозу одговара возилац.

Члан 103

За штету насталу због смрти, телесне повреде или оштећења здравља, као и за штету насталу због закашњења у превозу путника одговарају солидарно возилац који је закључио уговор о превозу и возилац на чијем је делу пута дошло до смрти, телесне повреде или оштећења здравља, односно закашњења у превозу.

Члан 104

Возилац који је накнадио штету кориснику превоза према одредбама чл. 102. и 103. овог закона има право регреса према осталим возиоцима који одговарају солидарно.

Ако се износ штете настале на појединим деловима пута може утврдити, сваки возилац одговоран је за штету сразмерно свом уделу у превозници.

VI МЕШОВИТИ (КОМБИНОВАНИ) ПРЕВОЗ

Члан 105

Ако, на основу уговора, у превозу учествују превозници из разних грана саобраћаја (мешовити превоз), возилац који је закључио уговор о превозу одговара за штету по прописима о накнади штете који важе за возиоца на чијем је делу пута штета настала.

Ако се возилац у извршењу превоза користи превозницима из других грана саобраћаја, без знања пошиљаоца, возилац који је закључио уговор о превозу одговара за штету по одредбама овог закона, без обзира на чијем је делу пута штета настала, ако је то повољније за корисника превоза.

VII ОСТВАРИВАЊЕ ПОТРАЖИВАЊА

Члан 106

Ималац права може остварити потраживање из уговора о превозу подношењем захтева превозиоцу, у писменој форми, или подношењем тужбе суду - ако превозилац не исплати накнаду штете у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Превозилац који не исплати накнаду штете имаоцу права у року од 30 дана од дана подношења захтева дугује имаоцу права и затезну камату почев од дана када је протекао овај рок.

На потраживање превозиоца према кориснику превоза тече камата од дана достављања захтева кориснику превоза.

VIII ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА

Члан 107

Потраживања из уговора о превозу ствари застаревају за једну годину.

Застаревање потраживања из става 1. овог члана почиње да тече:

- 1) за потраживања због оштећења ствари, као и због закашњења у превозу ствари - од дана кад је превозилац предао ствар;
- 2) за потраживања због потпуног или делимичног губитка ствари, односно пртљага - од дана када се, према одредбама овог закона, сматра да је ствар изгубљена.

Члан 108

Потраживања настала због смрти, телесне повреде или оштећења здравља проузрокованих удесом или незгодом застаревају за три године.

Рок застарелости тече од дана кад је лице коме је штета причињена о томе сазнало или је морало сазнати, али не може бити дужи од пет година од дана настанка удеса или незгоде.

Члан 109

Застаревање се прекида подношењем захтева превозиоцу у писменој форми.

Застаревање почиње да тече изнова од дана када је имаоцу права достављен, у писменој форми, одговор на његов захтев и кад су му враћене исправе приложене уз тај захтев.

Застарелост не може да наступи пре протека рока од 30 дана од дана пријема одговора на захтев имаоца права.

IX ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 110

Одредбе овог закона неће се примењивати на односе из уговора о превозу путника и ствари у друмском саобраћају закључене до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 111

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о уговорима о превозу у друмском саобраћају ("Службени лист СФРЈ", бр. 2/74).

Члан 112

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу СРЈ".